

PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
BİLGİSAYAR MÜHENDİSLİĞİ
SOSYOLOJİ DERSİ VİZE ÖDEVİ

AD:CANSU

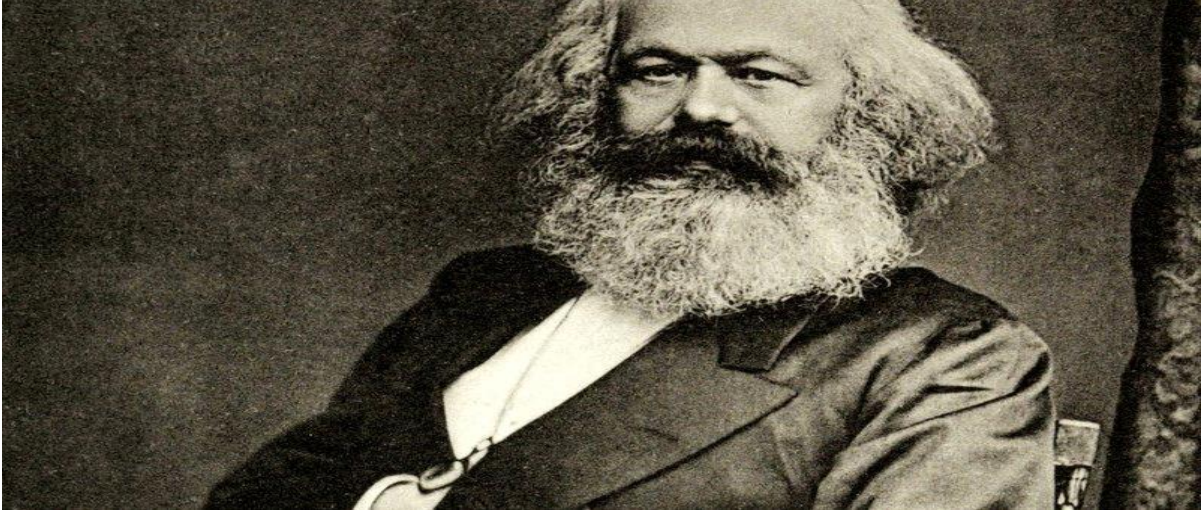
SOYAD:DAL

NUMARA:18253039

SOSYOLOJİK DÜŞÜNCENİN ÖNCÜLERİ

19. yüzyılda toplumsal gerçekliği ya da sosyal değişmelerin yönü ve etkileri hakkında nedensel açıklamalar getirme çabası içinde olan düşünürleri, sosyolojinin öncüleri olarak değerlendirebiliriz. Hiç kuşkusuz ilk sosyologlar, gerçekte birer tarih felsefecisidirler. Bununla birlikte toplumsal gerçeklikle ilgilenmeleri ve toplumsal sistem içindeki ilişki yapılarını açıklamaya çalışmaları nedeniyle aynı zamanda sosyolojinin öncüleridirler.

Karl Marx (1818-1883)

Karl Marx, insan toplumlarının değişim süreçlerine ilişkin sosyolojik çözümlemelerde bulunmuştur. Tarihsel materyalizm anlayışı Marx'ın sosyolojik düşünceye yapmış olduğu en büyük katkı olarak değerlendirilebilir. Sosyologlar, çeşitli toplumlarda meydana gelen sosyal hareketlerin, değişim süreçlerinin tarihsel temellerini değerlendirirken ve bu toplumların gelecekte karşılaştıkları olası durumlara ilişkin çeşitli öngörüler oluşturlarken, tarihsel materyalizmin temel varsayımlarına başvurmaktadırlar (Topses, 2010a:41).

Tarihsel materyalizm anlayışının çıkış noktası, insanlık tarihi boyunca kurulmuş bütün toplumsal sistemlerde din, hukuk, siyaset, düşünce tarzları, değerler gibi toplumun üst yapı kurumlarının, maddi toplumsal gerçeklik tarafından biçimlendirildiği varsayımına dayanmaktadır. Maddi toplumsal gerçeklik, toplumsal yapının temelidir ve insan bilincinden bağımsız olarak vardır. Başka bir deyişle maddi toplumsal gerçeklik insanların isteğine, planlarına, düşüncelerine göre oluşmaz. Üretim araçlarının mülkiyetine sahip olanlar ve üretim

süreçleri arasındaki ilişkiler, maddi toplumsal gerçekliği meydana getirirler. Toplumsal gerçeklik hakkında nesnel ölçütler tespit edebilmemiz için, o toplumun üretim araçlarının mülkiyetine sahip olan sınıf ve üretim ilişkileri arasındaki bağlantıları incelememiz gerekir. Bununla birlikte tarihsel materyalizm, maddi toplumsal gerçeklik ile toplumsal üst yapı arasında tek yönlü bir belirleyicilik olduğunu ileri sürmez. Maddi toplumsal gerçeklik, genel olarak üst yapıyı belirlemekle birlikte, toplumsal yapının üst yapı kurumları da maddi toplumsal gerçekliği etkileyici niteliktedir (Poloma, 1993).

İNSAN VE TOPLUMU

Marx'a göre, şekli ne olursa olsun, toplum insanların karşılıklı etkinliklerinin ürünüdür. İnsanlar isteklerine göre, herhangi bir toplum şeklini seçmede özgür değildir. İnsanın yeteneklerinin gelişmesinin belli bir durumu dikkate alındığında, buna karşılık olan bir ticaret ve tüketim biçimi anlaşılabilir. Belli bir üretim, ticaret ve tüketim gelişme devresi, yanında ona karşılık bir toplumsal alt yapı, aile, düzen, sınıflar, tek sözcükle sivil toplum getirir. Böyle bir sivil toplum da onun resmi ifadesi olan bir siyasal devlet yaratır.

Toplum sadece kişiler topluluğu değildir; bu kişilerin birbirine karşı olan ilişkilerin toplamıdır. Köle ya da yurttaş olma kişiler arası toplumsal bir şekilde belirlenmiş bir ilişkidir. İnsan ancak toplum içinde ve toplum içinden geçerek köledir. Bu, işçi, köylü, kapitalist, bakkal, hırsız, zengin, fakir, ev sahibi ve kiracı için de aynıdır. Yoksul ile zengin, kapitalist ile işçi arasındaki fark ancak toplumsal açıdan vardır. Toplumdaki belli ilişkiler sonucu ortaya çıkan oluşumlar (yoksulluk, zenginlik, işsizlik, evsizlik, açlık), bu belli biçimin değişmesiyle değişir, ortadan kalkmasıyla onlar da kalkar.

Marx Ekonomi Politiğin Eleştirisine Katkı (1859) yapıtının önsözünde, insan ve toplumuyla ilgili temel kuramsal yaklaşımını şöyle açıklamaktadır:

Ulaştığım ve ulaşıldıktan sonra incelemelerime kılavuzluk eden genel sonuç, kısaca şöyle özetlenebilir: Varlıklarının toplumsal üretiminde, insanlar, kaçınılmaz bir şekilde, aralarında kendi arzularından bağımsız, belirli ilişkilere girerler; yani, onların maddi üretim güçlerinin belirli bir gelişme seviyesine uygun üretim ilişkilerine (girerler). Bu üretim ilişkilerinin tümü, toplumun ekonomik yapısını, oluşturur, yasal ve siyasal üstyapının yükseldiği ve belli sosyal bilinç biçimlerinin tekabül ettiği gerçek temeli oluşturur.

Maddi hayatın üretim tarzı, sosyal, siyasal ve entelektüel hayatın genel sürecini belirler. İnsanların yaşam biçimini belirleyen bilinçleri değildir; ama, onların bilincini belirleyen sosyal yaşam biçimleridir. Gelişmelerinin belli bir aşamasında, toplumun maddi üretici güçleri var olan

Üretim ilişkilerine veya – bu sadece aynı şeyi yasal terimlerle ifade eder—o zamana kadar çalıştıkları ereve içindeki mülkiyet ilişkileriyle çatışmaya başlar. Üretici glerin gelişmesinin biçimlerinden, bu ilişkiler onların prangasına dönüşür. Ardından, toplumsal devrim dönemi başlar. Ekonomik temeldeki değişmeler tüm koca üstyapıyı eninde sonunda dönüşüme götürür. Bu tür dönüşümleri incelemede, doğa bilimlerindeki kesinlikle saptanabilen üretimin ekonomik koşullarının maddi dönüşümü ile yasal, siyasal, dini, artistik veya felsefi – kısaca, insanın bu çatışmanın fakına vardığı ve savaştığı ideolojik biçimleri— ayırt etmek daima zorunludur.

Nasıl ki, insan bir kişiyi onun kendini ne sandığıyla değerlendirmese, aynı şekilde, insan böyle bir dönüşüm dönemini kendi bilinciyle değerlendiremez, fakat, aksine, bu bilinç maddi yaşamın çelişkilerinden, üretimin sosyal güçleri ve üretim ilişkileri arasında var olan çatışmadan açıklanmalıdır. Hiçbir sosyal düzen yeterli üretici gler gelişmeden asla yıkılmaz ve yeni üstün üretim ilişkileri, varlıkları için gerekli maddi koşullar eski toplumun içinde olgunlaşmadıka asla eskinin yerini alamaz. Bu nedenle, çözüm için gerekli materyal koşullar hazır olduğu zaman veya biçimlenme sırasında problemin kendisinin yükseldiğini yakın inceleme her zaman gösterdiği için, insan ancak çözebileceği görevlere kendini hazırlar. Genel olarak, Asya retim tarzı, antikçağ, feodal ve modern burjuva üretim tarzları, toplumun ekonomik gelişmesindeki dönemler olarak atanabilir. Burjuva retim tarzları, toplumsal üretim sürecinin son düşmanca biçimidir — bireysel düşmanlık anlamında değil, fakat bireylerin sosyal yaşam koşullarından çıkıp gelen bir düşmanlık--, fakat burjuva toplumunun içinde gelişen üretici gler bu düşmanlığın çözümü için materyal koşulları da yaratırlar. İnsan toplumunun tarihöncesi bu sosyal biimlenmeyle kapanır.

KAYNAKÇA

*İletişim kuram ve araştırma dergisi (Sayı 25 Yaz-Güz 2007, s. 199-228)

*(Topses, 2010a:41)

*(Poloma, 1993).

*Marx Ekonomi Poliitiğin Eleştirisine Katkı (1859)